

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 10 kor.
 Negyedévre... 2 1/2 "

Helyben házas korúak:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Majelenik minden nap a hétiz és
Szombat utáni napok kivételével.Ezerkötöttség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 2.A szerkesztőség kérésre visszadátol
vagy megőrsítésre nem vállalkozik.Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes számon ára 3 fillér.

NAGYVÁRAD, október 5.

Martirok ünnepén.

A magyar nemzet történetében levő sötét lapok tanuskodnak arról, hogy egyetlen nemzetnek sincs annyi martirja, mint nekünk.

És e sötét lapok között évtizedeken keresztül nem mertek lapozgatni. Némán, visszafojtott fájdalommal, könnyező szemekkel emlékeztek a multra...

És változtak az idők. A magyar kormány egyik tagja, honvédelmi miniszter koszorút helyez a honvédeknek csaknem elfelejtett sírhalmára. A magyar király nyílt ohaja: — az idegenbe száműzött kurucvezérek hamvainak hazahozatala. A kormány mindent elkövet az 1715. évi dekretum 40. cikkelyének, e kétszázéves szégyenparagrafusnak eltörlésére.

S akkor, a midőn a kassai emlékoszlopon még nyílnak a nemzet szívéből kitépelt és az oda ültetett virágok, amikor az emlékoszlopra helyezett koszorúnak egy levelét sem csonkította meg az idő vas foga, a mikor a rodostói kápolnába a kuruc fejedelemnek és édesanyjának sírholtjába a király akaratából a trón körül állók lépnek be, amikor a Márványtenger hullámai elnémulnak, mert nem lesz, a ki ott mormolásukat hall-

gassa; akkor a mai napon igyekszünk elfelejteni a mulat s egygyé olvad lelünk fájdalma a közös egyetértésben, a nemzet és király kölcsönös szeretetében

Szálljon e napon emlékezetünk a nemzet martirjainak oszlopa felé. Tanuljunk tőlük hazaszeretetet, tanuljuk meg, hogy nem az a haza, a mely többet ígér, hanem amelyikért ők áldozták életüket s tegyünk szent fogadást ennél az oszlopnál, hogy példájukra mi is teljesítjük kötelességeinket a magyar haza iránt.

S e köré az oszlop köré gyűjtjük össze a nemzet kegyeletének virágait. Ezeket a virágokat öntözzük, becézzük forró könnyeinkkel, szívünk melegével. A hol a kegyelet gyászos ünnepet ül, ott nincs helye a szemrehányásoknak. A hol a nemzet leborul, ott nincs helye a pártoskodásnak. Ahol a kormány maga jár elől a kegyelet adójának lerovásában, ott méltán táplálhatunk reményt a nemzet jövőjére.

És azért, amikor elhangzik a gyászos ünnepélyen az utolsó Amen, a mikor »a nagyvilágon e kívül...« végső akkordjait az enyhe szellő szétszórta a szélrózsa minden irányában, ép a multból merített ihlettel föl a nagy munkára!

A Duna melletti száz tornyu palota kapui megnyílnak. Sok munka vár ott megoldásra. Századok szégyenfoltját kell kitörölni.

De a mai nap ne jöjjön ajkunkra pártvadászkodás. A mai napon emlékezzünk. Mondjuk el mindazt gyermekeinknek, unokáinknak, a mit mi is nagyob bára csak apáinktól hallottunk. Beszéljünk az üresen maradt iskolákról... a haza oltáráról... puskák ropogásáról, ágyuk bömböléséről, kürtök harsogásáról, a piros sipkás honvédekről, fényes győzelmekről, a leáldozó napról, Világosról, a kettétört kardokról, az ágyukat szorosan átölelő háromszínű zászlókról, a gu-lákba rakott fegyverekről, tizenhárom martir szenvedéséről.

Mondjuk, hogy mind ez a multé, ismerjék meg ők is, mondják el egykoron ők is.

Nem megkönnyezésre szánt mesék ezek, nem érdekes események csupán, hanem a hazaszeretet kutforrásai.

Mert amikor ezeket a szép történeteket néma megilletődés nélkül hidegen fogadják, a mikor a multra visszaemlékezni nem akarnak, akkor közeledik már az a pillanat, a mikor majd így beszélnek rólunk:

... »Volt egyszer egy nemzet!«

Várady István.

Beck utóda. Bécsből jelentik, hogy Beck Frigyes báró utóda a vezérkari főnöki tisztségen Pittreich közös hadügyminiszter lesz.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A nagyapám.

— A biharmegyei zászló 1849-ben. —

Irta: Tyll János.

Csodás idők, mint észbontó fényű csillag az aranyos éjszakában, most e szent napon úgy tűntök fel nekem... Sirni és kacagni szeretnék egyszerre, ha végig gondolom azt a fonséges időt, mely egy nemzetet ásott ki sírjából s mely szét nem hulló hamvából életre keltette szép Magyarországot. Ilyenkor október 6-án, gondolatban gyermek vagyok és szó nélkül könnyes szemekkel, tüzes arccal hallgatok egy szép, egy bűvös mesét, melytől megittasul a lelkem, lángra gyul a szívem.

Hallgatom a nagyapám csodás meséit, melyek mind megtörténtek akkor, mikor Magyarország egy nyílt seb volt, melyet gyógyítani kellett.

*

Üljetek körülöm, hallgassátok meg még egyszer azt, miről már beszéltem oly sokat és sokszor és a mely mind meg van e két számban 1848—1849.

Az öreg ember világtalan volt, Tyll Józsefnek hívták. Zsebkendőjét vett elő s könnyes szemhelyét törölte meg vele.

— 1848—49. És mikor ezt mondta felsőhajtott s örök sötét szemét a szoba levegőjébe meresztette, mintha látni akarna.

— Figyeljek jól, mert amit mondani fogok,

az nincs megírva a szabadság harc történelmében sehol, csak úgy van megemlítve: a nagyszombeni ütközet.

De elülről kezdem.

— Egyszerre meg mozdult az ország. Mindegy irányból csak az zúgott keresztül az országon, hogy »Veszélyben a haza. Megdöbent a magyar szív e hír hallatára és a nép fölkelte. A költő, a nép érzelmeinek kifejezője, lantot vett elő és felzendült a riadó:

«Sikolt a harci sip
 Riadj magyar, riadj!
 Csatahá hi hazád,
 Kifent acélt ragadj!»

És lett hadsereg. De milyen. Nem ismert vést, a halált gyönyörűnek találta és rombult mint a fergeteg, mely gyöngye csemete termést pusztít el. Am ez nem volt elég, hanem a mikor az óriási harcban a legnagyobb veszélyben a nép ajkán végig zúgott:

Kossuth Lajos azt izente,
 Hiányos a regimentje, ...

A nép valósággal extazisba jött és amint termett az ellenség, úgy lett honvédő a magyar kebléből.

Biharvámegye is ki akarta venni a maga részét a szent harcból, azért lelkesedve engedelmesskedett a honvédelmi bizottmány 1849 február 16-án kelt azon rendeletének, hogy a nemzetőröket önkéntes sorhaddal cserélje fel. Biharvámegye 8011 embert adott. E sereg a

123-ik zászlóalj volt. Örnagyául Szépszegi (Schö-necker) lett kinevezve. Ez az örnagy az én apósom és így a ti anyaiágról való nagyatyátok volt. Gyermekek, az a nagy lelkesedés, melyet akkor a levegőből szivott az ember, engem is megittasított és édes anyátokat hat testvérekkel itt hagyva mentem védeni a hazát. A megye május 4-én századossá nevezett ki, még kivülem hat százados volt a bihari zászlóaljban. Zászlónk trombitánk, dobunk nem volt. Fegyvereink azonban elég jók voltak. De a mi hiányzott a fegyverből, az benne volt szívünkben. A bátorság, nem, vakmerőség volt az, mely mindenkünk lelkét, egész lényét uralta.

— Szépszegi kérte a vármegyét hogy a nemzetőrségnél Marzsó Imre ezredesnél lévő Biharvámegye zászlóját vegyék be és azt adják át nekünk. A zászlót megkaptuk. A zászló tartó abban a században volt melynek én voltam a századossá. Gyermekek, hogy a zászló tulajdonképpen első sorban az én védelmembe volt adva ez még jobban lelkesített és féltékeny nyé tett.

Megindultak Erdélybe, mert az a rész volt a legnagyobb veszélyben, ott kezdett terjeszkedni az orosz. Nagyszombenig kisebb nagyobb csatározás közben eljutottunk. Már elmondtam nektek azokat a csatározásokat, ismeritek ugyszólván jobban már mint én, tudjátok, hogy féltistenek voltunk. Hanem Nagyszomben... Tudjátok akkor sirtam. Sirtam dühömben.

— Augusztus 6-án Lüders orosz tábornok akit mi már egy párszor kiporultunk, megvert bennünket. Mi bihariak Kis-Orony felőli részen voltunk felállítva. Ötödikén este a napi fáradal-

A képviselőház új háznagya. Régi parlamenti szokás, hogy a képviselőház háznagya mindig a parlamenti többség kebeléből kerül ki. Tóth Jánosnak államtitkárrá történt kinevezésével megürült háznagyi állásra, mint fővárosi tudósítónk értesít, az országos függetlenségi párt szerdai értekezletén egyhangulag *Leszkay Gyulát* fogja jelölni.

Képviselőházi reformok. Fővárosi tudósítónk hiteles forrásból több olyan természetű reformról értesül, melyeket az országos függetlenségi párt kezdeményez. Így szó van arról, hogy a képviselőház első ülészakát a legközelebb bezárják, hogy ezzel végét vessék a delegátusok újraválasztása felől a képviselőházban meginduló hosszas vitának. A függetlenségi párt e mellett tervbe vette, hogy a képviselőház alelnökeinek járó fizetéseket megszüntesse és még egy alelnöki állást kreáljon, amelyet a párt egyik régi és érdemes vezetőjével óhajtana betölteni.

A szegénytvény eltörlése. Kormánykörökből kiszivárgott hírek szerint az 1749. évi XL. t.-c. eltörlése iránt, mely Rákóczi emlékét meggyalázza és az országból száműzi, a magyar kormány a képviselőház első ülésén javaslattal fog előállani. E tárgyban a kormány javaslatához őfelsége hozzájárulását a keddi kihallgatáson fogja kérni Wekerle miniszterelnök. A szegénytvény eltörlése iránt a függetlenségi párt részéről is fog a képviselőházban indítvány tétetni.

A képviselőház munkarendje.

— Az első ülés. —

Néhány nap múlva összeül a parlament és megkezdődik a komoly politikai munka. A képviselőház első ülése október 10-én lesz. A kormánynak az a terve, hogy a parlamentet, ha nem is nyomban az üléseken, de a bizottságokban fontos előkészítő munkával erősen foglalkoztassa. Különösen a pénzügyminisztérium és a kereskedelmi minisztérium mindent

megtettek, hogy az összeülő képviselőház fontos és komoly tervekkel foglalkozhassék.

Mindjárt az első napokban, valószínűleg október 12-én vagy 13-án — a napot még véglegesen nem állapították meg — a pénzügyminiszter-miniszterelnök betérjeszti az 1907. évi állami költségvetést s elmondja az ország pénzügyi és gazdasági helyzetéről szóló exposéját, egyben pillantást vet a kormány által tervbe vett akciókra.

A költségvetés általános természetéről már megjelentek közlések a sajtóban s azokból is kitetszik, hogy ezt a budgetet a kiadások tetemes emelkedése fogja karakterizálni, melylyel lépést tart a bevételek emelése is. Nevezetes momentum itt, hogy a fölemelt kiadások ezuttal nem személyi okokból erednek, mint a múlt évben, mikor a tisztviselői fizetések javítása történt meg, hanem most a tárgyi kiadásokat szaporítják.

Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter valószínűleg már az első ülésen öt törvényjavaslatot fog betérjeszteni: Ezek a következők:

Az iparpártolástról szóló törvényjavaslat, amely az iparpártolástról hozott törvényhozási intézkedések között a negyedik. Az iparpártolástról szóló eddigi három javaslat az ipar nem várt fellendülése folytán elégtelennek bizonyult. Azokat novelláris uton pótolni nem lehetett, hanem ennek az anyagnak egész törvényhozási területét felkarolják s a szükséges intézkedéseket új egységes javaslatba foglalják össze. Különösen az új vagy a nagyobbított iparvállalatok szubvenciójának kérdéséről, amely annyi félreértésre, gyanúsításra és sokszor visszaélésre is adott okot, az új javaslat szigoruan szabályozza.

A munkásbiztosításról szóló javaslat szintén a Ház elé kerül szerdán.

A szabad hajózásról szóló törvényjavaslat anyagát a már lefolytatott ankétról közreadott tudósításokból ismeri a közönség. Ez a harmadik javaslat.

A külföldi statisztikáról szól a negyedik, a mértékbitelésítés államosításáról az ötödik javaslat.

A többi miniszter javaslatairól eddig kevés a hír, de a most felsoroltak is elegendők ahhoz, hogy a parlament bizottságait november 20-ig foglalkoztassák, amikor a delegációkat Budapestre összehívják. A kormánynak az a szándéka, hogy közvetlenül az említett javaslatok és a budget betérjesztése után a Ház üléseit megszakítja, hogy a bizottságoknak tanácskozásaikhoz időt adjon. Valószínű, hogy szükségessé válik újabb indemnitás kérése is.

Városi közügyek.

— A város alapítványa. — Mátray György kegydíja. — A gőzmosóda kövezetvámmmentessége. — A pincériskola segélye. — A debrecen-nagyvárad villamos vasut. — A közvágóhid átalakítása. — A városi szőlőtelep megszüntetése. — Az ecet és méz megadóztatása. —

Nagyvárad város pénzügyi szakbizottsága tegnap délután több fontos városi ügyben tanácskozott. Ezek között legfontosabb a közvágóhid kiépítésének, valamint sertésvágóhíddal és jéggyárral leendő kibővítésének kérdése. Ez egy félmillió koronát igényelne s csak úgy fizetné ki magát, ha a vágatási díjakat 100—150 százalékkal emelnék, ami előreláthatólag megdrágítaná a húst.

A szakbizottság ülésének lefolyása a következő volt:

Rimler Károly polgármester elnökölt, s jelen voltak: *Reismann* Mór, *Mihelfy* Adólf, dr. *Moskovits* József, *Déry* János, *Beczky* Lajos, dr. *Kurländer* Ede, *Komlóssy* József, *Közeghy* József, *Ragány* János, *Juricskay* Barna jegyző.

A budapesti állatorvosi főiskola asztal alapítványára egyszersmindenkorra 100 koronát javasol a bizottság. A népkonyhát fenntartó iz. nőegylet a 200 korona évi segélyt 300 koronára kéri felemelni. A kérelem teljesítését javasolja a szakbizottság.

Mátray György nyug. számtiszt kegydíj iránti kérelmét teljesíthetőnek nem tartják,

makat kipihenni tértünk. Reggel az erdők mögül édes rózsaszínben látszott az ég, és a napból még semmit sem láttunk. Korán felébredtem, mert valami nyughatatlanság fogott el. A honvédek még mind aludtak, mikor egyszerre a riadó hangja felrázta őket. Néhány félóra alatt rendben voltuk mindnyájan. Bem szemlélet tartott felettünk és tudunkra adta, hogy ma, kemény napunk lesz. Nagy-Csürrig vonultunk előre. És itt a mi seregünk 4000 emberből és 16 ágyuból állott. Előőrseink jelentették, hogy *Lüders* mintegy 22000 emberrel és 40 ágyuval közelg. Azonnal csatarendbe állottunk. De mi az 4000 ember és 16 ágyú 22000 ember és 40 ágyuval szemben. Mint egy rettenetes orkán csapott ránk *Lüders* Honvédeink ember feletti erővel tartották magukat. Ott a hol a legborzasztóbb volt a harc, a bihariak ott voltak velem együtt.

Közvetlen a zászló tartó mellett voltam, mikor orosz kozákok mint a vad állatok egyszerre körül fogtak bennünket. Tíz-husz kozák is rontott felénk. Iszonyatos harc fejlődött. Egy kozák a zászló felé szurt, a zászlót tartója félre rántotta. és a következő percben már halva rogyott össze. Most gyalogosan verekedtünk, ott a zászló tartó mellett. És most hogy nem látszott a zászló a mi fiaink valósággal böszülten rohantak felénk. Nekem két kozákkal kellett küzdenem a zöld zászlóért. Az egyiket leszurttam mikor a másik ütni készült. Ennek karját kaptam meg bal kézzel s a jobbal — már nem tudtam kardomat használni — megdobtam. A kozák megbotlott és nekem sikerült ez alatt a zászlót a földről felvenni. Alig volt

kezemben a zászló, egy kozák lovára kaptam s egyik — *Szücs* Sándor nevű káplárommal menekültem a közeli erdő felé. Mikor a zászlót meglátták nálam a kozákok üldözni kezdtek. Vérig sarkantyuztam a lovat, amikor az erdő széléig értem. A sűrű bozót mögött leugrottam a lóról és azt futni engedtem. A kozákok a ló után futottak. Én ez alatt a káplárral együtt egy elhagyott pincébe bujtam. Itt leléptem a zászló szövetét a rudról, a rudat darabokra törve *Szücs* káplár kivitte a pincéből és jó távol más más irányban elhajította.

Én ez alatt mentem belésem felbontottam és az alá a zászlót összehajtvá betettem.

Kivülről lépteket hallottam. A mentét a pince belsejébe dobtam és kardot huzva elszántan vártam az ellenséget. De mennyire megörültem, mikor az ellenség helyett a káplár lépett be, akiről már meg is teledkeztem. De ez nem volt hiba tőlem, hiszen Istenem még egy félórával előbb száz jóbarátom volt és szemem előtt ölték meg őket. Háboruban ez már napirenden van, senki sem tudja, hogy látni fogja-e a holnapot.

A káplár csaknem felkacagott mikor meglátott. En visszadugtam hüvelyébe kardomat és ismét a zászlóval bélelt mentét vettem fel. Mikor el volt téve észrevétlenül a zászló a bélése alatt, ismét akadály gördült elém, nem volt tűm meg cérnám, hogy bevarhattam volna. E bajból a káplár segített ki, kinek tarsolyában jó hosszú cérna meg tű volt. A zászlót sikerült bevarnom. Alig vettem magamra a mentét, mikor a pince bejáratánál mintha a földből nőttek volna ki, az üldöző kozákok

voltak. Nagy bátorsággal vagy öten lándzsát szegezve felénk, beléptek és rossz magyarsággal követelték tőlem a zászlót. En tagadtam, hogy láttam volna valaha zászlót, mire ők átkutatták a pincét, a zászlót azonban nem találták sehol. Ismét hozzám jöttek és követelték a zászlót.

Mikor látták, hogy nem boldogulnak, derékig levetkőzötték, megmotozták ruhám minden részét, de a zászlót nem találták meg. Erre az egyik kozák megparancsolta, hogy feszítsenek ki. Két marcóna pálinka szagú kozák megfogott és a pince falához állított.

Hej ha nem lettek volna olyan sokan, de megcirógattam volna őket.

Mikor félmeztelen testtel a pince falánál állottam, a két kozák lándzsával a felső karomba szurt úgy, hogy a falhoz voltam szegezve. Iszonyu fájdalom éreztem, de azért még csak fel sem szisszentem. Így kiszegelten kérdezték tőlem, hogy hol van a zászló? Nem mondtam meg. Erre kihuzták a lándzsát a karomból és kórházba vittek, mert sebeimtől ők maguk is félték. A kórházból két hét múlva megszöktem, de magammal hoztam a zászlót is. Kiszabadulva egyenesen hazatértem, mert meghallottam, hogy *Szépszegi Dévánál* aug. 18-án letette a fegyvert a tulnyomó erő előtt.

A zászló rongyos volt. Irén leányom a ti nagynénitek varrta be, nem rosszakaratból csak naivitásból. A kijavított zászlót 1867-ben adtam vissza a vármegyének. Tettemért a vármegye a következő jutalmat adta. — Hozd csak ide

mert a város pénzügyi helyzete nem engedi újabb ilyenmü kiadás felvételét.

A vendéglősök gőzmosóda részvénytársasága közeletvámmmentességet kér. A kérelem megadását nem véleményezi a bizottság.

A vendéglősök, kávéosok ipartársulata a felállítandó pincérszakiskola fenntartására évi 600 korona segélyt kér. Az előadó főszámvevő a megállapított óradijakat magasaknak tartja, ezért javasolja, hogy egyelőre 250 koronát javasoljanak s ha az évi zárszámadásból meggyőződik a város, hogy magasabb összegre van szükség, akkor határoz. A bizottság egy évre 250 korona megszavazását javasolja.

Török Emil a debrecen-nagyváradai motoros vasut kiépítése esetére 100,000 korona törzsrészvény jegyzését kérte. Mivel ezen összeg a közuti alapot terhelné, ez pedig még a 3-ik vashid költségeire sem nyújt fedezetet, a kérelmet teljesíthetőnek nem találja a szakbizottság.

A közbiztonság átalakítása és az új vágóhídi szabályrendeletre véleményt kér a tanács. A szükséglet e célra 500,000 korona. Az évi szükséglet lenne 56000 korona. Ennek fedezésére összesen 103,983 korona bevétel lenne, azonban az egyes levágott állatok után óriási összeggel emelnék a vágatási díjakat; így 2 korona helyett 5 koronát szednének vágatási díj címén darabonként. Be van véve a jövedelmek közé a vágóhíddal kapcsolatosan felállítandó jéggyártó évi 9000 korona bevétel.

A bizottság tagjai kifogásolják, hogy a husvágatási díjakat 100 százaléknál is nagyobb összeggel emeljék, mert ez a hus drágulását vonja maga után. Mesterségesen drágítja a város ezáltal az élelmi szereket.

Rimler Károly polgármester rámutat a teljes átalakítás és sertésvágóhíd felállításának szükségére. A jéggyártó szintén szükséges, még ha jövedelmet nem is hoz. A személyzetnél lehet esetleg redukciókat tenni.

Mihelgy Adolfnak aggálya van, hogy óriási terheket ró ez a dolog a városra és a közönségre. Lényeges redukciókra van szükség.

Köszeghy József csak a tervbe vett alapon tartja megtehetőnek a vágóhíd átalakítását. A hus kilója egy fillérrel sem lesz drágább. Magyarazza a tervet. Finanziális nehézség nincs, ha a vágódíjak felemelését elfogadják. A jéggyártó kiegészítő része a vágóhídnak. A jégre szükség van Nagyváradon s jövedelmet hoz. A kérdést nagy gondossággal készítették elő,

Iren azokat az iratokat — Iren oda vitte és a következőket olvasta:

* »Ha az önkény szolgálatában véghezvitt vitézség ezer, meg ezer címet, kitüntetést talál, ha a szolgaság bajnoki pénz, s vagyonsbeli jutalékokra számíthatnak, nem mulaszthatja el a vármegye, hogy a betöltött hazafiai kötelesség, és vitézség fényes példáját egyetlen kincsével a közelsimeréssel, s annak jegyzőkönyvbeni megörökítésével, melynél többet nem nyújthat, meg ne jutalmazza. Miért is ezen jegyzőkönyvi cikkelynek Tyll Józsefnek leendő elküldését a lobogónak nyélre szegezését és levéltárba leendő letételét elrendeli.

1867. május 6-án.

Jegyezte: Möricz Pál s. k. főjegyző.

Ez megyénk zászlójának szereplése 1849 május 4-étől 1867-ig.

Igy volt ez gyermekek. Nézzétek karomat és higyjétek amit elmondottam.

— Es nagyapám levette kabátját, az inget karjára feltűzte s mutotta a fűzfalevél alakú beforradt sebhelyet.

*

Csodás idők voltak azok, fejtámasztottak egy egész nemzetet, kiásták hamvából szép Magyarországot. Vajjon lesz-e még egyszer olyan idő . . .

* Biharvármegye levéltárában 24—1867 szám alatt.

az egészet meglehet oldani 500,000 koronával.

Becskay Lajos még a magánosok által leolendő sertésekre is kötelezőnek tartaná, hogy a közbiztonságon vágják le azokat.

Az előterjesztést és szabályrendeletet általánosságban elfogadták. Az ügyet memorandum alakjában szétküldik a törvényhatóság tagjainak.

A városi szőlőtelep beszüntetése iránt Ragány János főszámvevő által előterjesztett javaslatát maga Ragány János módosította s javasolta, hogy a tanács maga győződjék meg arra nézve, hogy a szőlőtelep kezelősége által összeállított számadás helyes-e. Ilyen irányban határozta a szakbizottság.

Az ecet és méz megadóztatása tárgyában előterjesztett javaslatnak a napirendről levételét javasolja a bizottság.

Előfizetési felhívás.

Uj évnegyed küszöbén állunk. Tizenkét esztendő multunk folyamán a fejünk fölött elsuhant éveknek soha egyetlen egy szakát sem köszöntöttük annyira bizalomteljesen s a becsületes küzdelem munkasikerének oly erősítő öntudatával, mint ezt a mostani évnegyedet. A pozitív alkotások korszaka következett el a liberális éra jogfeladó kormányzata után. Az alkotó munka sikerében osztozni kell Magyarországnak keresztény közvéleményének is.

A nemzetek sorsát intéző Gondviselés, a magyarok Istene próbára tette a mi hűségünket s most a megaláztatások után lélekben megjutalmazta mindazokat, a kik a közélet különböző csatáiban megállták helyüket. Mi tollal küzdöttünk s hogy jó harcot harcoltunk nemcsak közönségünk ragaszkodása s kivált az újkorszak örömnapijában megnyilatkozó szimpátiája igazolja, hanem a közéletnek, főként a keresztény megújulás vesződséges munkálkodásával előkészített hatalmas etikai nivó emelkedése első sorban. A mi zászlónkat lobogtatják, ma a közélet méltó, igazi vezérei s akik a fórumon dominálnak, azokat az elveket hirdetik a melyekért a mi sajtónk munkáit valaha tömlőre vetették az igazság hóhérai.

Változott az idők járása. Mi azonban a régiak vagyunk. Lapunk csonkítatlan egészében az, ami tizenegy esztendőn keresztül volt. Valljuk, amit *Prohászka* Ottokár székesfejérvári püspök ajkáról is hallottunk legutóbb, hogy nekünk a sajtó nem üzérkedő vállalkozás, hanem élethivatás. És ezt a fenkölt missiót lelkünk egész idealizmusával; legjobb erőnkhez képest, tollunk minden becsületes iparkodásával, következetesen betölteni igyekszünk.

Ideátunk az erkölcsileg és vagyoniilag erős, hatalmas keresztény Magyarország.

Zászlónk a Máriás-lobogó, rajta a kereszt s a keresztben tulipánkoszoru.

Fegyvereink a régiak. Nyílt sisakkal küzdünk, a *tisztességes harc modorában*. Szenzációkat nem hajhászunk. Pletykákban nem utazunk. Személykultuszt nem üzünk. Sem mások gyöngéiből hasznot nem huzunk. Elsánt harcunkban joggal számítunk a becsületes, hithű hazafias katolikus társadalom *szellemi és anyagi támogatására*.

Felhívjuk előfizetőink figyelmét ehelyütt is arra a kedves meglepetésre, melyben a Tiszántul Naptárával lapunk minden előfizetőjét karácsonyra részesíteni fogjuk, még azokat is akik csak most az utolsó évnegyedben lépnek előfizetőink sorába. A Tiszántul Naptára nemes és kedves szórakozást fog nyújtani szépirodalmi

részében előfizetőinknek, hasznos tájékoztató lesz és összefoglaló tárgyilagos történetét adja az 1906-ik év mozgalmainak és eseményeinek.

Bizalommal kérjük előfizetőink támogatását, az előfizetési pénzeknek, valamint az esetleges hátralékok beküldését.

Előfizetési árak:

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 »

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 »

A »TISZÁNTÚL«

szerkesztősége és kiadóhivatala.

UJDONSÁGOK.

Október 6.

Az aradi tizenháromak kegyeletes emléket üli ma a magyar nemzet. Nagy idők fordulása és bizonyára a mostani kormányzat érdeme, hogy az idén a hivatalos világ sem hiányzik azok sorából, kik kegyelettel adóznak szabadságharcunk vitéz bajnokainak, szabadságunk vértanuinak. Az országos ünnepély központja Arad lesz, mely gyászünnepélyre a magyar kormány és országgyűlés is hivatalos. A képviselőház küldöttsége Justh Gyula házelnök elnöklésével tegnap este utaztak el a fővárosból és ma reggel érkeznek meg Aradra. A vértanuk sirjára a kormány is koszorút helyeztet Károlyi Gyula aradi főispán útján. A függetlenségi párt koszorúját Barabás Béla helyezi el a vértanuk sirján.

Városunk sem marad el a vértanuk emlékének kegyeletes megünneplésében. Ma d. e. 9 órakor a Szent László templomban ünnepies gyászmise lesz az aradi vértanukért, melyen a negyvennyolcas honvédek testületileg vesznek részt Amánt Béla ügyvéd vezetése alatt.

*
A prem. főgimnázium ifjusága okt. hó 6-án délután fél 4 órakor az aradi vértanuk emlékére ünnepséget rendez a következő műsorral:

1. Hymus.
2. Elnöki megnyitó. Tartja: Breuer Oszkár, Ifj. el.
3. Az aradi tizenhárom. Tóth Kálmántól Szavalja: Grósz Andor.
4. Ünnepi beszéd. Tartja: Stolcz Dániel.
5. Tizenhárom. Abrányi Emiltől. Szavalja: Révész László.
6. Szózat.

*
A jogakadémia ifjusága délután 5 órakor a jogakadémia dísztermében szintén ünnepélyt tart az aradi vértanuk emlékére.

*
A nagyváradai 48-as párt és népkör az aradi vértanuk kivégzésének szomorú évfordulóját a következő program szerint fogja megünnepleni: Október 6-án, szombaton azaz ma d. e. 9 órakor, a kör és párt tagjai testületileg jelennek meg a Szent László templomban tartandó gyászmisén. Október 7-én vasárnap, délután 4 órakor a kör helyiségében pedig emlékünnepély lesz a következő sorrenddel:

1. Elnöki megnyitó beszéd. Tartja: dr. Adorján Emil h. elnök.

2. Ünnepi méltató beszéd. Tartja: Szokoly Tamás orsz. képviselő.

3. Alkalmi szavakat. Előadja: Türkó Irénke. A kör és párt tagjait ez uton kéri az elnökség, hogy a kegyeletes ünnepeken minél nagyobb számban megjelenjen szíveskedjenek.

*

A kath. legényegylet vasárnap e hó 7-én fogja kegyeletét nyilvánítani a tizenhármak emléke iránt tisztujtó nagygyűlése után, mely alkalomból Popity János ünnepi beszédében fogja méltatni október 6-ikának jelentőségét.

* **Egy plébános beiktatása.** Nagy becskerekről jelentik: Most vasárnap, e hó 7-én lesz Nagybecskerekben az új plébános Magyary Pál pápai praelátus ünnepies beiktatása. A beiktatást Várady L. Arpád felszentelt püspök végzi fényes segédlettel. Várady püspök e célból a szombat esti vonattal érkezik meg Nagybecskerekre.

* **A hivatalos lap a királyról.** Tegnap volt a király nevenapja. Erről megemlékezik a hivatalos lap is.

Ezt írja többek között:

— A magyar király személyének szentsége és sérthetlensége nem üres fogalom, hanem a nemzet lelkebe gyökerező és egész lényével összeforrott valóság. És bár a nemzet jellemével nem fér össze a szolgálai megalázkodás, — egyenes lelkétől idegen a hízlekedés, nincs Uralkodó a földön, akit népének szeretete igazabb melegséggel övezne, nincs, aki alattvalóinak hűségére, önfeláldozására és hódolatteljes szeretetére nagyobb megnyugvással támaszkodhatnék, mint a magyar király.

»Százszorosan fokozottabb mértékben áll ez olyan uralkodó fekkelt személyével szemben, akiben a lovagiasság példányképét, a kötelességteljesítés utólréhetetlen megtestesítőjét és alattvalóinak nemesszívü édes atyját tiszteli nemcsak a magyar nemzet, hanem az egész világ; akit nem csupán a koronák fénye, hanem az emberi erények legfényesebbjei is fejedelemmé avatnak.

* **Rákóczi hamvai Nagyváradon (?)**

Kincses Kolozsvártt mozgalom indult meg, a mely egész Erdélyben visszhangra talált. Arról van szó, hogy Rákóczy hamvainak hazaszállítási tervében nekerüljék ki Erdélyt. Mert Rákóczi nem idegen Erdély előtt, hiszen Erdély tejedelme volt. A mozgalom azt célozza, hogy az eredetileg tervbe vett utirány megváltoztatásával a hamvakat Predealnál hozzák be a magyar határra Orsova helyett. — Így a brassó—kolozsvári vonalak igénybevételével Erdély is megadhatja dicső tejedelmének a kegyelet adóját. Ez a lelkes mozgalom valószínű, hogy csak papiron marad, mert a tervek teljesen befejezett tények. Amennyiben az összes Erdélyrészi törvényhatóságok szavainak megvolna a maga nyomatékos sulya az eredeti terv megváltoztatására, az esetben Nagyvárad abba a szerencsés helyzetbe jutna, hogy itt vinnék keresztül a kuruc tejedelem hamvait.

* **Egy árok tisztántartása.** A csillagvárosi vámsorompótól a Szálkáiig húzódó árok tisztítása ez ideig nem épen volt kielégítő, különösen esőzések után valóságos sár és szemtenger volt az árok. A tanács az árok tisztántartására a mérnökséget hívta fel, mely tegnap tette meg erre vonatkozó jelentését. A mérnökség jelentésében azt állítja, hogy az árok tisztántartására ez ideig is gondot fordított s ha legutóbb sáros és össze turkált volt az a nagy esőzések miatt volt azonban intézkedés történt, hogy most már ki legyen takarítva.

* **Falk Miksa buesuja.** A napok óta hirdetett szerkesztőváltás tegnap ment végbe a »Pester Lloyd«-nál. Falk Miksa megvált a lap szerkesztőségétől, melynek élén ezentul

Veigelsberg Leó és Singer Zsigmond fognak állani. A »Pester Lloyd« tegnapi számának élén Falk Miksa a következő szavakban bucsuzik el olvasóitól: »A mai nappal elhagyom a »Pester Lloyd« szerkesztőségét, melynek élén csaknem negyven éven át, mint a lap felelős szerkesztője állottam. Azzal a tudattal távozzom, hogy mindég és mindenütt, tekintet nélkül személyes érdekeimre, csak azt akartam, támogattam, ami meggyőződésem szerint hazánk szellemi és anyagi jólétének előmozdítására alkalmas volt. Jól tudom, hogy még ma is meglehetősen távol vagyunk amaz ideálok megvalósításától, melyekért a »Pester Lloyd« negyven éven át küzdött; de fáradozásaink talán nem voltak egészen sikertelenek és így legyen szabad remélnem, hogy a tisztelt olvasók a becsületes jóakaratot is meg fogják tartani szíves emlékezetükben. Budapest, 1906. október 4. Dr. Falk Miksa.

* **A megyén nem árverelnek.** A vármegyeháza padlásán garmadába rakva mintegy 1000—1500 fegyver van. A fegyverek eladásra várnak és így is volt tervezve. E tervet azonban keresztül huzta a főispán intézkedése, mely a fegyverek eladását azzal függesztette fel, hogy be kell várni az esetleg beérkező felebbezéseket az elkobozások ellen, melynek megtörténte után a fegyverek kiadandók lesznek tulajdonosaiknak. A főispán e rendeletére egymásután érkeznek a felebbezések, melyekben a fegyverek visszaadását kérik és így a fegyverek árverezéséből nem lesz semmi.

* **A párbaj ellen.** A Magyar Párbajellenes Szövetség igazgatósága Deseffy Arisztid elnöklésével tegnap este ülést tartott, amelynek ötletét a legutóbbi sulyos kimenetelű párbaj szolgálta. Az igazgatóság több tagjának érdekes hozzászólása után egyhangulag elfogadták az elnökség részéről előterjesztett következő határozati javaslatot:

Azzal a legutóbb vívott megdöbbenő pisztolypárbajjal szemben, melynél összeszólalkozás miatt az egyik fél átlított mellet hanyatlott össze, az Országos párbajellenes Szövetség ma tartott igazg. ülésében hozott határozatában erkölcsi kötelességének tartja, hogy minden nemesebb emberi érzés nevében vétő mondjon és tiltakozzék a párbaj emberietlen elöitételének további kinövései ellen. Utalunk a miénknel nem kevésbé önértetes angol társadalomra, amely a párbajt már r gen kizárta kebeléből s ezt nemcsak a drákói törvénynyel tette lehetetlenné, hanem közvéleményének állásfoglalásával is végképen eltörölte. Utalunk az egész művelt Nyugaton megindult hatalmas áramatra, mellyel az ököljognak ez a durva elöitétele ellen a társadalom legjobbjai, köztük előkelő vitéz katonák odaadó férfias küzdelmet folytatnak, hogy a párbajt, mint az emberi érzést, erkölcsöt és józan feifogást egyaránt megbotránkozató hamis bálvány imádatát, gyökerestül és végképen megdöntsék.

Ujból is tisztelettel kérjük a magas igazságügyi kormányt és az országgyűlést, hogy az egyéni becsület fokozott védelmét és a párbaj eltörlését akár törvény, akár megfelelő novelláris intézkedés útján biztosítsa. Addig is tisztelettel kérjük a sajtót, hogy a párbajokról semmiféle közlést le ne adjon. Végül apellálunk a segédek kötelességérzetére, hogy a rájuk bízott becsületbeli ügyeket, amennyiben azokat önmaguk békés uton, lovagiasan elintézni nem képesek, terjeszszék elfogulatlan becsület, illetőleg párbajbíróságok elé és mi kijelentjük, hogy az Országos Párbajellenes Szövetség kezdeményezésére alakult állandó becsületbíróságoknál leendő közbenjárásra a szövetség vezetősége mindenkor és mindenkinek szolgálatára áll. Budapest, 1906. október 4. Az Országos Párbajellenes Szövetség üléséből Deseffy Arisztid, ügyvezető alelnök. Gergely Lede, főtitkár.

* **Sikkasztó adótárnok.** Röviden említettük már, hogy Lindtner Armin szekszárdi m. kir. adópénztárnokot önként jelentkezés alapján letartóztatták. Lindtner a saját beismérése szerint 10700 koronáig sikkasztott Winkovics Vince volt ellenörjével együtt az állami adópénzekből, melyen ketten osztoztak. — Lindtner vallomása a legnagyobb valószínűség szerint áll és elfogadható magára nézve, de az már egészen bizonyos, hogy az elsikkasztott összeg jóval nagyobb 10700 koronánál, vagy hogy az ezen felül eső összeget Winkovics már a Lindtnerrel való együttléte előtt, tehát még 1901 év előtt elsikkasztotta. Winkovics Vince bámulatos ügyes és szorgalmas tisztviselő volt, közkezdveltségnek örvendett. Költekezését a nagy közönség alig vette észre, az embereket el tudta altatni meséivel, hogy örökséget kapott és nagy összegeket nyert kártyán. Tényleg 10—12 évvel ezelőtt bámulatos volt a szerencséje a kártyajátékon. 1903-ban 400 korona bíányt találtak nála, de ügyesen kivágta magát. 1897-ben is fordultak elő az adókönyvben hamisítások. Ezekből világos, hogy a szerencsétlen Lindtner adópénztárnok áldozat, mindenki meg van győződve, hogy nyomor vitte a bünre. A letartóztatott pénztárnok egyébként folyton sir cellájában. A vizsgálatot Mikulescu és Jakab pénzügyi titkárok és Simonsits Elemér alispánhelyettes, főjegyző vezeti.

* **A színház kéményeinek tisztítása.** Morvai Vilibáld kéményseprő mester kérelemmel járult a városhoz, hogy tűzbiztonsági szempontból a színházi kéményeket könnyebben hozzáférhetőkké tegyék. A tanács a kérelmet véleményezés végett a mérnökségnek adta ki, honnan tegnap érkezett be a vélemény. A mérnökség a kérelmet jogosnak találja azonban Morvai azon indoklását, hogy ez tűzbiztonsági szempontból történjék nem találja alaposnak, melyet az eddigi takarítások is bizonyítanak. Hanem jogosnak tartja a kérelem teljesítését abból a szempontból, hogy a kéményseprők eddig csak nagy veszélyek mellett tudták a kéményeket megközelíteni. Az esetben ha a kiadásokra, melyek 360 koronát tesznek ki, a város talál megfelelő fedezetet, a kérelmet teljesíthetőnek véleményezi.

* **Cáfolat.** Néhány nap előtt egyik helybeli lap megtámadta a reáliskola érdekes igazgatóját, hogy egy zsidó tanár kinevezését megakadályozta. Erre vonatkozólag »Az Ujság« tegnapi számában a következő nyilatkozat jelent meg:

A »Polgár« című napilap egy puszta koholmányt közölt nevémmel kapcsolatban, s mikor én annak cáfolatát megküldtem a mélyen tisztelt szerkesztőségnek, nagy bölcsen hallgatott. Ugy látszik, hogy a »Polgár« szereti a szenzációkat, hogyha hazugok is azok. A »Polgár« az is írta, hogy engem Nagyváradra nevezett ki a vallás- és közoktatásügyi minisztérium, ám a nagyvárad reáliskola igazgatója, Stauber József e kinevezésem visszavonását eszközölte ki azért, mert zsidó vagyok s így hirtelen Löcsére helyeztek át. Nos hát, ez a hír szemenszedett hazugság. Engem minden előzmény nélkül neveztek ki Löcsére a főreálhoz. Stauber József igazgató megvádolása bizonyára olyan valakitől ered, akinek e váddal céljai vannak. Löcsé, 1906. október 2. Kiváló tisztelettel dr. Seilas Izidor főreáliskolai tanár.

* **Hajótörött kivándorlók.** Londonból jelentik, hogy egy Hong Kongból érkezett távirat szerint a Carhouse kivándorló hajó hajótörést szenvedett. A hajó kapitánya és 60 utas a vízbe fullt. Az északnémet Lloydnak egy gőzöse megmentett 24 utast, akik egy csónakban 43 óra óta voltak a tengeren.

* **Sikeres vizsgálat.** *Beczkay* Jenő, *Beczkay* Lajos nagyvárad kerékes fia, a képesítő vizsgálatot a budapesti József műegyetemen jeles sikerrel letette.

* **Villamos baleset.** A nagyvárad villamosvasuton tegnap kisebb jelentőségű baleset fordult elő. A 2-es számú kocsinak mikor a Szent László-terre érkezett, az egyik kereke ketté tört. A keréktörés folytán némi üzemi zavar volt rövid ideig, de ezen csakhamar segítettek. A kocsit azon részét, ahol az eltört kerék volt, vasuti talicskára emelték s kézi erővel az egész alkotmányt betaszították a te lepen levő műhelybe, ahol a kereket kicserélték.

* **Esküvők.** *Tóth* Gergely m. kir. államvasuti mérnök Debrecenben, október hó 9-én délelőtt fél 12 órakor tartja esküvőjét *Rutter* Emil posta-táviráda tanácsos kedves, szép leányával Ilonkával, a várad-olási-i ev. ref. templomban. — *Derényi* Emil m. kir. 4. honvéd ezredbeli főhadnagy október 9-én délelőtt 9 órakor vezeti oltárhoz bájos aráját *Iarsoly* Rózsikát Kolozsvárott a Mátyás Király-terti Szent Mihály templomban. — *Petrovics* Mihály fiatal nagyvárad kerékes, a Kern és Petrovics fútcái cég beltagja holnap, vasárnap délután 4 órakor tartja esküvőjét *Herschmann* Fülöp nagyvárad cukorka-gyáros bájos leányával Katicával a Szent László-templomban.

* **Ügyvédet keresnek.** Hiába szidják a fiskálist: mégis csak kívánkoznak utána ott, ahol nincs, Egy 3000 lakossal bíró, katolikus magyar község keres katolikus ügyvédet. Van a községnek vasutállomása, takarékpénztára, hitelszövetkezete, nagy gyártelepe. A járásbíróság egy órányira van, de rövid idő múlva át-helyezik a járásbírósgot a szóbanforgó községbe. Ügyvéd a községben még nincs; olyat keresnek, akiben a község és vidéke teljesen megbízhat s a ki jó tanácsadója lenne a nagy jövő felé induló község lakosságának. Érdeklődő ügyvédek sziveskedjenek a megbízotthoz, dr. *Krügcr* Aladár ügyvédhez fordulni.

* **Szobrot Árpádnak.** A fővárosban mozgalom indult meg, a mely mozgalom Árpád szobrának felállítását célozza. A mozgalom élén Mayer Gyula országos levéltári igazgató áll. Főhívatást intéztek az ország valamennyi törvényhatóságához, egyesületéhez az indítvány támogatása céljából. Az indítvány szerint a mai szent-Gellért téren állítanak föl Árpád szobrát és e teret »Árpád fejedelem« térnek neveznék el. A felállítás költségeinek fedezésére a törvényhozás útján megszavazandó adomány s ezzel kapcsolatosan a Bazilika sorsjegy mintájára Árpád fejedelem sorsjáték szerveztetnék. A szobor alapkövét 1907. június hó 8-án tennék le. Történelmi kutforrásaink alapján 1907. évben lesz ezer éve annak, hogy Árpád fejedelem meghalt. Alkalmunk van tehát iránta a hálát leróni és szellemét a kegyelet koszorújával körülövezni.

* **Halálozások.** Mint részvétellel értesülünk, *Urbanovszky* Lajos, Nagyvárad városnak hosszú időn át volt érdemes tisztviselője, folyó hó 4-én délután fél 4 órakor hosszas szenvedés és a haldoklók szentségeinek ájtatos felvétele után meghalt. Az elhunyt derék tisztviselő évtizedekig állott a város szolgálatában s pontos, szorgalmas tisztviselő volt. A megboldogult temetése ma d. u. 3 órakor lesz a róm. kath. egyház szertartása szerint a bihar-megyei elme-kórház halottas házából. A megboldogultat özvegye és kiterjedt rokonság gyászolja.

Mint részvétellel értesülünk, *Agoston* Péter dr. jogakadémiai tanárt és nejét is mély gyász érte. Látogatóban nála volt anyósa, özv. *Buzarovits* Gusztávné tegnap reggel 5 órakor vá-

ratlanul elhunyt. Haláláról a gyászoló család a következő gyászjelentést adta ki:

Alulírottak mély fájdalommal tudatják a legjobb anya, nagyanya, testvér és anyósának özv. *Buzarovits* Gusztávné szül. *Gloger* Teréznek f. hó 5-én reggeli 5 órakor, élte 51-ik, özvegye 25-ik évében történt gyászos elhunytát. A megboldogult halott földi maradványai f. hó 6-án d. u. fél 3 órakor fogtak a gyászházban, Fő utca 9. sz. a. a róm. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni és f. hó 7-én d. u. 5 órakor Esztergomban, a vasuti pályaudvarról, örök nyugalomra tételni. Nagyvárad, 1906. október 5-én. Örök világhosszág fényeskedjék neki! *Philipp* Konrádné sz. *Buzarovits* Margit, *Agoston* Péterné szül. *Buzarovits* Augusztia gyermekei. *Philipp* Konrád, *Agoston* Péter vejei. *Gloger* Antónia testvére. *Philipp* Kornél, *Philipp* Józsika unokái.

* **A részeg ember garázdálkodása.** Tegnap délután 5 órakor egy részeg ember valósággal rémületben tartotta a Szaniszló utcán járókat. Kezében kést villogtatva futkosott az utcán és leszurással fenyegetett mindenkit. Az emberek futva menekültek a dühöngő ember elől. Mikor látta, hogy a felnőtt emberek mind elmenekültek, a kis iskolás gyermekek ellen fordult, így Nagy Barna és Lövinger Ede 10—11 éves gyermekeket támadta meg. A kis gyermekek nem tudtak elfutni a dühöngő ember elől. Az egyik gyermeket utól is érte és felemelte a kést, hogy megszúrja vele. Ezt látva az emberek kiabálni kezdtek. — Vegyék el a kést tőle! Azonban senki nem akadt aki oda mert volna menni. Ekkor ért a színhelyre *Krahm* László rendőrségi őrnök és belátva a veszedelmet az emberhez futott és annak karját erősen megfogva, a kést elvette tőle. A részeg embert pedig be kísérte a rendőrségre. A rendőrségen még nem lehetett megállapítani a részeg ember kilétét, mivel a dűtyiba jutásakor mély ájomba merült.

* **Nagyobb gondot a szódavizes üvegekre.** Ma már a legkisebb községben is igyekeznek a régi, sima csövű szikviz üvegeket kiküszöbölni a forgalomból, közegészségi szempontból. Nagyváradon a vendéglőkben és boltokban szintén igen ritka az ilyen üveg, de azért nagy számmal vannak ezek forgalomban. A szikvizgyárak a házakhoz hordják szét a szódavizet s itt használják fel a régi sima üvegeket, amelyek legtöbbje még hozzá eléggé mocskos is. Felhívjuk a közegészségügyi hatóság figyelmét, hogy végre-valahára Nagyváradon is tegyen valamit az ilyen sima csapos üvegek használatának eltiltása iránt.

* **A zongorázás rekordja.** Londonból jelentik: Egy *Zird* Napoleon nevű zongoraművész abban fogadott, hogy 48 óra hosszúig szakadatlanul játszik a zongorán. Ujjait ez idő alatt egy pillanatra sem vette le a billentyűkről, 1500 darabot játszott. Ebédjét játék közben ette meg és még meg is borotváltatta magát.

* **Nem lesz villamosáram.** A nagyvárad városi villamostelep igazgatója értesíti a villamos áram fogyasztókat, hogy a kapcsoló tábla átalakítási munkálatai miatt holnap, vasárnap, október hó 7-én délelőtt 10 órától délután 1 óráig az áramszolgáltatás szünetelni fog.

* **Nagy bányaszerencsétlenség.** New-Yorkból jelentik, hogy a virginiai köszénbányában bányalégróbbanás következtében szerencsétlenség történt. A bányában dolgozó 70 munkás közül csak 10-et tudtak megmenteni. A bányában pusztító tűz miatt eddig nem lehetett a többi hatvannak közelébe jutni és ezek menthetetlenül el vannak veszve.

* **Nagy tüzesetek a külföldön.** Berlinből jelentik, hogy az ottani Friedrich kórház közelében az éjszaka nagy tűz ütött ki. A lángok átcsaptak a kórház épületére is és a tűz a lépcsőket annyira megrongálta, hogy rajtok járni nem lehetett. A kórházban csak gyermekek voltak, akik közt tűzvész miatt nagy volt az ijedtség. Emberben azonban nem esett kár. — Odesszában az orosz színház lett a lángok martaléka. Ot diák, kik önként vállalkoztak a tűz oltására, a lángokban leltek halálra. Nancyból táviratozzák, hogy az ottani városi színház porrá égett.

SZÍNHÁZ.

A hét műsora.

Szombat: V-ik László, diszelóadás
Vasárnap d. u. *Kukorica* Jónás, este A koldus gróf, operett.

Okt. 6. a Szigligeti színházban. Ma este az aradi tizenhárom vértanu évfordulójának napján *Dobsa* L. *Vik* *László* című tragédiája kerül színre a Szigligeti színházban elsőrangú szereposztásban. A főszerepeket *Somogyiné*, *Angyal* Iika, E. *Kovács* Mariska, *Kovács* Margit, *Tóth* Elek, *Nagy* S., *Fehér*, *Hajnal*, *Bérczi*, *Körmendi* játszzák. Az V-ik László előadását megelőzi a »Hunyady László« opera nyitánya.

Vasárnap két előadás lesz a színházban. Délután 3 órakor félhelyárral színre kerül *Kukorica* Jónás énekes bohózat, este rendes helyárral *Koldus gróf* operett, *Károlyi* Leona, *Lányi* Edith, T. *Pogány* Janka, *Kovács* Margittal a fő női szerepekben. Jegyek a vasárnapi előadásokra már ma szombaton d. u. 3 órakor válthatók.

A kis tiszteletes. Barriének »Az egyenlőség« szerzőjének bájos fehér darabja *A kis tiszteletes* című angol vígjáték hétfőn kerül bemutatásra a Szigligeti színházban. Az igazgatóság nagy gondot fordított a gyönyörű mű betanítására s a főszereplők valamint a segédzemélyzet a legnagyobb igyekezettel iparkodnak feladatuknak megfelelni. Az újdonságot háromszor egymásután hozza színre az igazgató.

EGYESÜLETEK.

A pincérszakiskola megnyitása.

A nagyvárad szállodások, vendéglősök, kávéosok és korcsmárosok ipartársulata e hó 4-én tartotta rendkívüli közgyűlését *Klein* Lajos alelnök elnöke alatt. A közgyűlés kiküldötte a felügyelőbizottságba az ő 5 tagját és így a jövő héten már az iskolaszék is megalakítható és működésbe hozható lesz.

A szakiskola ünnepélyeit rendező bizottságnak egyik albizottsága is ülésezett tegnap. Ugyanis a Pannonia étterem tulajdonosa a diszebéd megtartása kérdésében átirta, hogy azt ki nem szolgálhatja, így annak más helyen való ellátása iránt tesznek intézkedést.

A rendezőbizottság a meghívókat már kibocsátotta és amint az előjelekből ítélhet a rendezendő ünnepélyek minden irányban kitűnő sikerűeknek ígérkeznek. Megjelenésüket már bejelentették: *Glück* Frigyes, *Gundel* János, *Flór* Győző Budapest; képviseltetését; *Törley* József és *Tsa* 50 üveg *Casino* pezsgő ajándékkal; *Litke* L. Pécs 12. pezsgő; *Bellating* Arthur 50 üveg pezsgő; *Andrényi* K. utódai egy láda válogatott bor; *Szalvator* eperjes 100 üveg borviz; *Szent* Lukács kut válogatott egy láda borviz; *Kiss* Károly 50 üveg borszékiviz; *Karger* Sándor 70 liter saját termésű borok; *Stettner* István saját termésű borok a diszebédhez.

Katholikus iskola egyesület. Az országos kath. magyar iskolaegyesület alapszabályait a m. kir. belügyminiszter láttaozta.

Tisztújítás a Legényegyletben. A Katholikus Legényegylet ifjusága folyó hó 7-én, vasárnap délután 1/2, 5 órakor ugynevezett »rendes tagok gyűlése»-t, azaz ifjusági gyűlést tart. A gyűlés tárgya tisztviselők, azaz dékán és tizenkét rendező választása lesz.

IRODALOM.

Károlyi Sándor gróf élete és munkája. Nagy nevű alapítójának emlékére a Magyar Gazdaszövetség ezen a címen csinos kiállítású könyvet adott ki *Kolozsvary* Lajosné szerkesztésében. A könyvben a legkiválóbb szövetkezeti írók tollából eredő és a gyász idejéből származó cikkek ismertetik Károlyi Sándor gróf életét s mindama munkát a melyet a megboldogult főúr a magyar föld népe érdekében kifejtett. Tíz ívré terjed és több sikerült kép díszíti, a melyek szintén a gróf életével vannak kapcsolatban. Izléses kiállítása és bő tartalma dacára árát csak 1 koronában állapította meg a kiadó Gazdaszövetség (Budapest, Üllői ut II. 21) ahol a könyv megrendelhető, hogy a szövetkezeti mozgalom hívei közül minél többen megszerezhesék. Kapható a Pátria könyvkereskedésben is, (Bpest. Üllői ut 25.)

A Magyar Szemle. (szerkeszti Szemere György) XVIII. évfolyamának 40. száma izléses külsővel s a következő tartalmas és figyelemre méltó közleményekkel jelent meg:

Hetes, Regényből — dráma. Lehotai, Leconte de Lisle (képpel). Leconte de Lisle, költeményeiből (versek, ford. Kosztolányi Dezső) Hjalmar szive — Az oroszán halála — Sarkvidék — Homeri harc — Solvet seclum. Halis István, Különös történet, Részlet Leconte de Lisle-nek drámájából »Az eriniszek-ből (szindarab, ford. Kosztolányi D.) Comon D'or, Budapest rejtelmek, vagyis ki tette ezt, óh! (kulturtörténeti irányregény Okker Leó rajzaival 7. folyt.) Regény: Handel-Mazzetti Enrica bárónő, Jesse és Mária (36 folyt., ford. Auer István) Marcus. A hétről (Kürthy Gy. rajzaival) Képzőművészet: Telepy Károly halála. Zene: Cs. B., Budapest zenei élete. Színház: Fidelio, Muskátli—Felekiné halála. A szerkesztő üzenetei — Hirdetések. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII. Esterházy utca 15.

MULATSÁG.

Kolon a Legényegyletben. Az ősz beálltával megkezdődnek a kolon esték. A Katholikus Legényegyletben *Herlicska* Nándor, okleveles táncitanító folyó hó szeptember 20-án nyitotta meg tánciskoláját. A táncfolyamra naponta iratkozhatnak az egyesület gondnokánál az egyesület tagjai, vagy akik tagok gyanánt jelentkeznek, valamint derék iparos és kereskedő családjaink leányai. Táncitanítás hetenként háromszor lesz, még pedig kedden, csütörtökön és vasárnap a felnőtteknek este 8—10-ig október 1-től az iskolás gyermekeknek 5—7-ig az egyesület nagytermében. A táncolon a tanult darabok bemutatásával november végén fog befejeződni. Egyéb felvilágosítás az egyesületben nyerhető.

ZENE.

Sivenita. Ilyen címen bájos kis dalt irt a nagyvárad Sziglieti-színház volt karnagya, *Mártonfalvy* György. A dalhoz egy nagyvárad tehetséges ifju festőművész, *Páll* Agoston festett rendkívüli hangulatos, pompás címlapot. Akik a címlapot látták, megkapta őket annak

igaz művésziessége, mely teljesen kifejezi a bájos dal alap gondolatát. A dalocska legközelebb fog megjelenni.

TÁVIRATOK.

Egy svéd konzul halála.

Odessza, okt. 5. Aumban ma sebeibe halt Hager svéd konzul, ki ellen a mohamedánok tegnap merényletet követtek el. A tettesek török földre menekültek.

Lenau unokahuga meghalt.

Budapest, okt. 5. (Saját tud. táv. jel.) Bécs közelében egy községben meghalt tegnap Aus Katalin, a magyar szülött német költőnek, Lenaunak, unokahuga. Lenau nagyon gyöngéden szerette unokahugát és több költeményében meg is énekelte.

Sztrájk egy angol hajógyárban.

Budapest, okt. 5. (Saját tud. táv. jel.) London egyik legnagyobb hajógyárában tegnap 7000 kazánkovács sztrájkba lépett. Bér-emelést követelnek. A gyár igazgatósága kijelentette, hogy ha a sztrájkolók 3 nap alatt munkába nem állnak, az összes munkásokat kizárja és beszünteti a gyár üzemét.

Az orosz forrongás.

London, október 5. Jaurés Stolipinhoz bizalmas jelentést intézett, melyben azt mondja, hogy az abszolútizmus képtelen Oroszország pénzügyeit megmenteni és a birodalom üdve csak liberális kormánytól várható, amely a visszaéléseket megszünteti és a birodalom összes ügyeit ellenőrizheti.

Pétevár, október 5. A halálos ítéletet amelyet a tengerészeti haditörvényszék Kronstadtban 19 zendülő matróz ellen hozott, ma hajtották végre. Az elítélt matrózok, akiket cölöpökhöz kötöttek a Marseilleset énekeltek, amíg a 3 sortűz véget vetett életüknek. Holttestüket a tengerbe süllyesztették.

London, okt. 5. Az orosz pénzügyminiszter eddig mindig azt hirdette, hogy az állampénztárban 25 millió rubel fölösleg van s az a bevallása, hogy a fölösleg helyett 155 millió rubel hiány van, nem lepi meg az angol közvéleményt. A Daily Express azt írja, hogy az orosz állam közvetlenül a tönk előtt áll. Az orosz pénzügyminiszter az utóbbi időben annyi papírpénzt hozott forgalomba, hogy kétséges, hogy akkora-e az aranytartalék, a milyennek a törvény rendeli és ha a jegykiadás a mostani arányban szaporodik, akkor Oroszország a legrövidebb idő alatt megszünteti a készfizetést.

Igazságszolgáltatás.

Ártatlan emberek meghurcolása.

Egy ideges ember gyanakvó természete bíróság elé vitte városunk köztisztviselőiben álló polgárait, egyes szenzációra éhes lapok könnyelmű ítéletmondása pedig országos botrányná fujta fel a legártatlanabb dolgot.

Ismeretes dolog a közönség előtt, hogy *Alvinczy* Sándor reáltanár azzal vádolta igazgatóját *Stauber* Józsefet és tanártársát *Obendorf* Károlyt, hogy megjelenése előtt, tiltott módon

megszerezték »Reformeszék« című művét s azt denúciálás céljából a vallás- és közoktatásiügyi minisztériumhoz juttatták. Egyes lapok tendenciózus cikkei dacára a közönség nem hitt a kifogástalan uriemberek bűnösségében s érthető meglepetést keltett és jogászörökben sok fejcsóválásra adott okot az a hír, hogy az akkori ügyészszégi megbízott vádat emelt a »bűncselekmény« tettesei és részesei ellen.

A nagyvárad városi járásbírósa előtt ma délelőtt egymás mellett ültek a vádlottak padját helyettesítő székeken *Stauber* József reáliskolai igazgató, *Obendorf* Károly tanár, *Úngvári* Gergely (Láng József segédje) és *Lévay* Márton könyvkötő. Allítólag Ungvári vállalkozott arra, hogy Lévaytól kicsalja a nála kötés alatt levő munka egy példányát s így jutott az *Obendorf* tanár és *Stauber* igazgató kezébe.

A tárgyalást *Máthé* András albiró vezette, az ügyészszéget ifj. *Maróczy* János, a vádat dr. *Halász* Lajos, *Stauber* igazgató védelmét *Rádl* Ödön, *Obendorf* tanárét dr. *Mihelyi* Lajos képviselte.

A vádlottak visszautasították a terhükre rótt bűncselekményt, mire a tanúk kihallgatása következett. Dr. *Kardeván* Károly, *Simonyi* Ernő, *Szöke* Gyula reáltanárok, *Sebő* Imre könyvkereskedő és *Barta* Károly boltiszolga vallomása vádlottakra semmi terhelőt sem tartalmazott, *Nátafalussy* Kornél tankerületi főigazgató vallomása pedig az ügyet közelebről nem ismerők előtt is kétségtelenné tette, hogy itt nincs másról szó, mint *Stauber* igazgató részéről kötelességszerű, kifogástalan hivatalos eljárásról, *Alvinczy* részéről pedig az ideges, epés ember természetéből eredő feketevérű gyanakodásról.

Az ügyészszégi megbízott a bizonyítás befejezése után az összes vádlottakkal szemben *eléjtette a vádat*, míg *Alvinczy* és *Ugra* képviselője *Stauber*rel szemben átvette a vád képviselőt, a többiekkel szemben nem. Ez annál csodálatosabbnak tűnt fel a hallgatóság előtt, mert éppen *Stauber* jóhiszemű korrekt eljárása tűnt ki legvilágosabban a tárgyaláson. A bíróság a többi vádlott ellen az eljárást vádján beszüntette.

A rövid vádbeszéd után *Rádl* Ödön röviden jellemezte az ominózus ügyet, mely szerrinte személyes bosszu eredménye és meggyőzően bebizonyította *Stauber* József ártatlanságát. *Stauber* a könyvet jogszerű módon, jogos uton és jóhiszeműleg szerezte, annak ellenértékét megadta, tehát azzal, mint a magáéval bánhatott el.

Az ítéletet délután fél négykor hirdette ki a bíróság, melyben *Stauber* Józsefet, miután semminemű bűncselekményt sem követett el, a vád és következményei alól felmentette. Az ítéletben a magánvádló megnyugodott, mint hallottuk azonban, *Stauber* ártatlan meghurcoltatásáért a bíróság előtt elégtételt fog keresni s jelenti *Alvinczy* hatóság előtti rágalma zásért.

A kétnejű táncmester. Megirtuk annak idején, hogy *Pál* Gáspár táncmestert a kir. ügyészszég letartóztatta, mert kisült róla, hogy két felesége van. *Pál* Gáspár ugyanis még 1897. évben törvényes házasságra lépett *Nagyfejeő* Etelkával Püspökladányban. Feleségét azonban ezelőtt két évvel elhagyta s *Margitára* vetődött, ahol 1905. évi december hóban *Baróthy* Erzsébetet vette feleségül, anélkül, hogy korábbi házassága megszűnt volna. A kir. ügyészszég e miatt perbe fogta a táncmestert és a tegnapi főtárgyaláson a kir. törvényszék több nejeség miatt 3 havi fogházra ítélte.

Az esküdtzsek október havi tárgyalása. E hóban meglehetősen dolga lesz az esküdtzseknek, amennyiben már ez ideig hét ügyben van kitzúve a tárgyalás. Félhónapi pihenés után 15-én fogja megkezdeni tárgyalásait az esküdtzsek. Ez ideig a következő ügyek vannak kitzúve tárgyalás alá. Október 15-én Daróczy Lajos rablás, 16-án Lakatos György szándékos emberölés, 18-án ifj. Okros János erős testi sértés, 19-én Lovas Károly halált okozott súlyos testi sértés, 25-én Kovács Timole gyilkosság és 29-én Monor József rablás, cselekményei miatt lesznek megtartva a tárgyalások. A többi még tárgyalás alá kerülő ügyek ez után lesznek kitzúve.

KÖZGAZDASÁG.

Értéktőzsde.

Budapest, október 5.	
Osztrák hitelrészvény	678
Magyar hitelrészvény	796
Leszámitoló bank	506
Rimamurányi	525
Osztrák-m. állam vasutirészvény	670
Közuti vasut	594
Városi villamosvasut	327.50

A gabonatőzsde határideje.

Budapest, október 5.	
Buza okt.	14.32 — 14.3u
Rozs okt.-re	12.36 — 12.34
Tengeri ápt. 1907	12.96 — 12.98
Répeze aug.-ra	24.20 — 24.40
Zab apr.-ra	92.78

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1906 t. okt. 5-én.	
Magyar aranyjárdék 4%	112.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	94.50
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény 90	—
Magyar gyermekny sorsjegy-kölesön	208
Magyar koronajárdék 4%	99.90
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	84.20
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölesön	154.50
Osztrák járdék aranyban	99.35
1860. oszt. államsorsjegyek	1.56
Osztrák-magyar bankrészvény	17.75
Magyar hitelbank részvény	813.50
Osztrák hitelbank intézeti részvény	672.25
Osztrák magyar államvasuti részvény	674.50
Német birodalmi márka	19.08
London vista	117.75

Páris vista	240.10
20 márkás arany	95.35
20 frankos frankos (Napolendor)	35.46
Osztrák járdék papirban	98.75
Osztrák járdék ezüstben	99.75
Osztrák korona járdék	116.50

Nagyváradai hetivásái.

A nagyváradai piacon 1906. október 1—2 napján tartott vásárban eladott természetmenyek és élelmi szereknek árjegyzéke:

Forgalmi kimutatás 1906 okt. 1—2
Tiszta buza körülbelül 1700 htl — Kétszeres buza 1000 hltr Rozs 1200 hltr Árpa 600 hltr Zab 400 hltr Tengeri 170 hltr burgonya 80 hltr.

A szerkesztőért felelős:

Dr. VUČKICS GYULA.

**Pártoljuk a hazai ipart! Ne vigyük pénzünköt idegenbe
hanem vásároljunk kizárólag magyar készítményü**

BÚTOROK AT

gyári árban kezeség mellett a

Magyar Műbutorgyár Részvénytársaságnál

NAGYVÁRADON, FŐ-UTCA ELEJÉN.

Ipari és kereskedelmi vezető: PORJESZ HELMAN.

Teljes lakás- szálloda- és kávéházberendezések műipari vállalata
Kivánatra tervek és költségvetések - Telefon 421 szám.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfejek,

számlák, írtárgaszok,
báti meghívók,
tancrendek, eflapok,
naplók,
palackfeliratok,
névjegyek,

gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Meghívás!

A Polgári Takarékpénztár r. t.
rendkívüli közgyűlésére

mely 1906 évi október 14-én d. e. 11-órakor
az intézet helyiségében fog megtartatni.

Tárgyak:

1. Az igazgatóság előterjesztése a részvény felemelése iránt.
 2. Az alapszabályok módosítása.
- Nagyvárad, 1906. szeptember 30-án.

Az igazgatóság.

Alapszabály 11 § a.

Minden részvényes, ki a közgyűlésen részt akar venni, tartozik, 3 nappal a közgyűlést megelőzőleg a társaságnál legalább egy hó előtt saját nevére írt részvényét vagy részvényeit szelvényekkel együtt a takarékpénztár pénztárába letenni, hol az őt illető szavazat számát előtüntető tértívénnyel láttatik el, mely egyszersmind a szavazásra igazoló jegyül szolgál.

Egy-két jó családból való,
2—3 középiskolát végzett fiú
fizetéssel felvétetik

tanulónak
a Szent László nyomdában.

HIRDETESEK

jutányos árban

felvétetnek a

“TISZÁNTÚL”

kiadóhivatalában.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Értesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tart raktáron 3. legfeljebb 3-4 watt fogyasztással gyertyánként, melyek legolcsóbb áron kaphatók. A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér, homályos (matt), színes fényképsz-lámpák és mindenféle izzólámpa különlegességek ugyancsak kaptell áron kerülnek eladásra. Ugyanott kaphatók nernst-lámpák és osmium-lámpák gyertyánként 1-5 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári vilámpák árak mellett

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

— villamosvilágítási —

erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, lámpák kezelését, hozzávalót szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvétel ingyen.

Saját gyártmányú iskola cipőinket

ajánljuk a nagyérdemű közönség szives figyelmébe, ugyszintén a legfinomabb kivitelű női és férfi cipőinket, melyek saját gyárunkban készülnek a legolcsóbb árak mellett.

Tisztelettel:

Nádor Henrik és Társa,

Helybeli és vidéki telefon 63.

1755.

Nagypiac-tér, Kereskedelmi palota.

„Első nagyváradai cipő és csizmagyár.”

Moskovits Farkas és Társa

ajánlja

elsőrendű kézimunka

cipő és csizma

készítményeit.

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. szám
(volt rendőrségi épület.)

